

Перспективи розвитку інтеграційних процесів в бурякоцукровому виробництві в умовах економічної нестабільності

Запропоновано створення регіональної міжгалузевої асоціації, що дасть змогу покращити економічні відносини у бурякоцукровому виробництві на основі сировинного забезпечення переробних підприємств, яке дозволить сільськогосподарському і агропромислому виробництву досягнути вищих результатів виробничо-фінансової діяльності.

Creation of regional inter-branch association, which will enable to improve economic relations in a sugar-beet production on the basis of the raw material providing of processing enterprises, which will allow an agricultural and agroindustrial production to attain the higher results of productive-financial activity, is offered.

Предложено создание региональной межотраслевой ассоциации, которая даст возможность улучшить экономические отношения в свеклосахарном производстве на основе сырьевого обеспечения перерабатывающих предприятий, которое позволит сельскохозяйственному и агропромышленному производству достичь высших результатов производственно-финансовой деятельности.

Ключові слова: інтеграційний процес, бурякоцукрове виробництво, економічні відносини, асоціація, ціна, підприємство.

Постановка проблеми. Розбалансованість економічного механізму АПК, яка нині чітко проявляється в міжгалузевих відносинах, очевидно, може бути пояснена ігноруванням елементарних вимог діалектичного зв'язку „минуле – сучасне – майбутнє”. Диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію і матеріально-технічні ресурси стали наслідком блокування аграрного сектора та лібералізації для виробників ресурсів. Саме це й обумовило збитковість виробництва цукрових буряків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам формування інтеграційних процесів в бурякоцукровому виробництві та визначенні ролі держави у їх функціонуванні в умовах реформування аграрного сектора України присвячені роботи вітчизняних вчених: В.Андрійчука, В.Бондаря, О.Варченко, С.Дусановського, А.Задворного, О.Зайця, Є.Імаса, Ю.Коваленка, М.Коденської, С.Мочерного, О.Олійника, В.Поплавського, М.Роїка, П.Саблука, Г.Сиротюк, С.Стасіневича, С.Федоренка, І.Федоровича, А.Фурси, В.Юрчишина, О.Шпичака, І.Яремчука, М.Ярчука та інші. Однак удосконалення механізму інтеграції в бурякоцукровому виробництві потребує ґрунтовного дослідження.

Постановка завдання. Мета статті – розробити концептуальні засади формування інтегрованої моделі як засобу підвищення ефективності роботи бурякоцукрового виробництва, стабілізації ринку цукру.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування економічних відносин у бурякоцукровому виробництві в сучасних умовах господарювання повинно здійснюватися шляхом реалізації індивідуального підходу до кожного учасника інтеграційного об'єднання. Це сприятиме погодженню інтересів держави, продуцентів, споживачів та партнерів по бізнесу в реалізації цукру на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Формування інтеграційних процесів повинно здійснюватися на основі всебічного врахування як реформаційних процесів, так і стратегічних цілей розвитку інтегрованого бурякоцукрового виробництва (рис. 1).

Такий підхід до формування інтеграційних процесів, на наш погляд, дасть можливість у найбільшій мірі підпорядковувати його конкретним завданням на чітко визначений строк (перспективу).

Важливо також, що викладений механізм інтеграції, крім вказаного значення, має й інші важливі переваги:

- ціна на цукрові буряки перестає викликати сумнів як у сільськогосподарських, так і у переробних підприємств, оскільки потреба в такому економічному інструменті для розрахунків між цими партнерами

повністю відповідає;

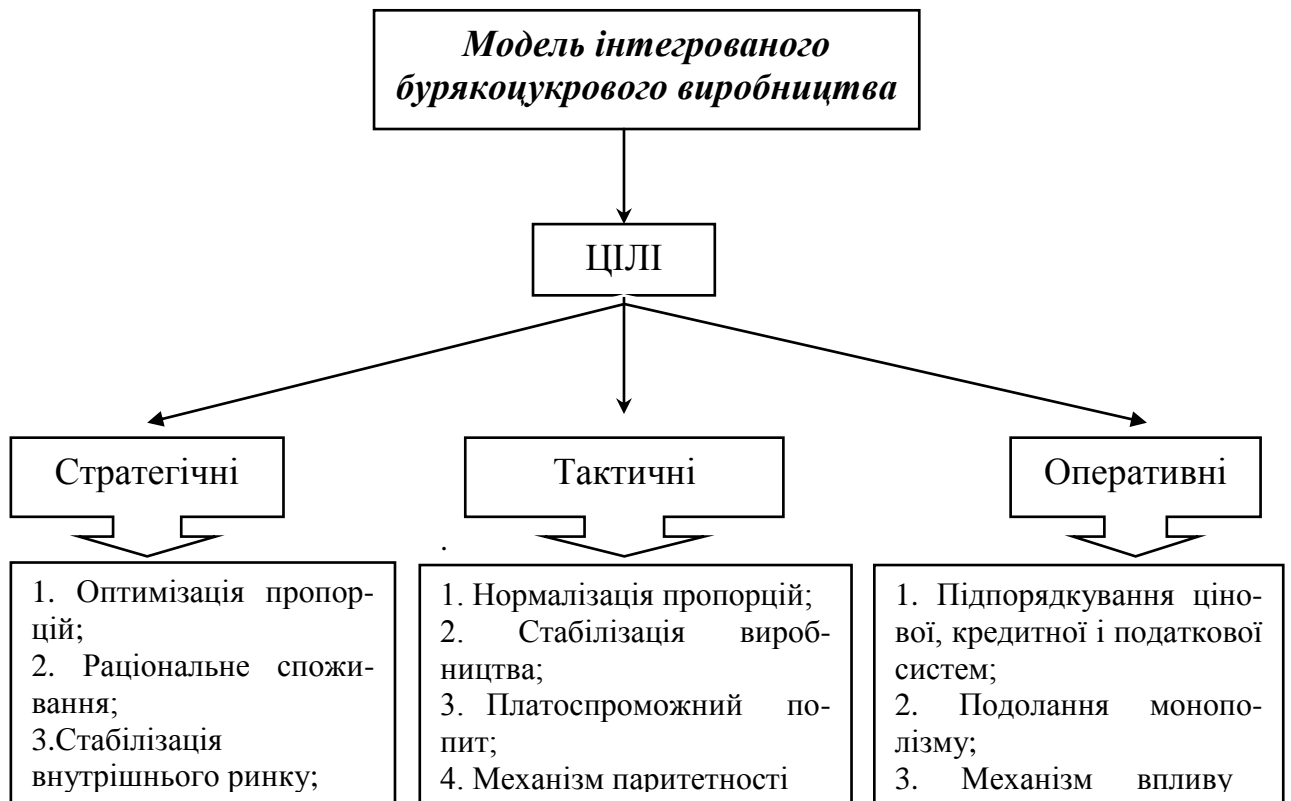

Рис. 1. Характеристика, зміст та завдання цілей, що формують інтегроване бурякоцукрове виробництво

Примітка. Самостійна розробка автора

- учасники інтеграційного процесу стають обопільно заінтересованими в об'єктивному визначенні якості цукросировини, адже сільськогосподарські підприємства втрачають будь-який сенс занижувати якість цукрових буряків при їх прийманні, бо така дія не принесе їм ніякої економічної вигоди;

- менш гострою стає проблема різної віддачі вкладень через неоднакову швидкість обороту капіталу в сільськогосподарській і переробній промисловості, оскільки розрахунок з сільськогосподарськими підприємствами має здійснюватися у міру надходження грошової виручки від реалізації готової продукції, і в цьому відношенні вони ставляться в однакові умови з постачальниками цукросировини;

- інтеграційний механізм орієнтований на економію витрат. Ті сільськогосподарські підприємства та цукрові заводи, які господарюють раціонально і скорочують завдяки цьому витрати, досягаючи їх меншої

величини порівняно з нормативними витратами, отримуватимуть більшу економічну вигоду, ніж ті учасники, в яких витрати збігаються або ж перевищують нормативні.

Подальший розвиток інтеграційних процесів в існуючих умовах можливий шляхом, так би мовити, добровільної централізації частини ресурсів сукупності сільськогосподарських підприємств з метою об'єднань у спільне агропромислове підприємство, раціональне за розмірами і з глибинною переробкою цукрових буряків, що забезпечувало б виробництво конкурентоспроможної за якістю та ціною кінцевої продукції – цукру. На цей шлях доцільно ставати тим аграрним підприємствам, які входять у сировинну зону переробного підприємства з низькою ефективністю виробництва через його технічну і технологічну відсталість.

Для модернізації економічних відносин у бурякоцукровому виробництві пропонуємо шляхи добровільної централізації ресурсів аграрних і переробних підприємств для забезпечення виробництва високоякісного і конкурентоспроможного цукру. В основі цього повинна бути сформована регіональна міжгалузева асоціація цукровиробників, що буде добровільним об'єднанням аграрних підприємств на базі головного підприємства – цукрового заводу, за яким зберігається господарська самостійність і право юридичної особи, здатної забезпечити паритетні умови функціонування аграрних, переробних, сервісних, торгових та фінансово-банківських установ. Саме цукрові заводи мають задавати тон аграрному сектору щодо обсягів виробництва цукросировини з урахуванням реальних потужностей переробки, наявності платоспроможного попиту та дійсних потреб у цукрі на внутрішньому ринку і для експорту.

На основі цього, подаємо на розгляд інтеграційну модель регіонально-міжгалузевої асоціації (рис. 2).

Місцева міжгалузева асоціація є добровільним об'єднанням аграрних підприємств на базі головного підприємства – цукрового заводу, за якими зберігається господарська самостійність і право юридичної особи. Мета

створення міжрегіональної асоціації – поєднання інтересів аграрних та переробних підприємств й досягнення на цій основі збільшення виробництва цукру та одержання більшого прибутку.

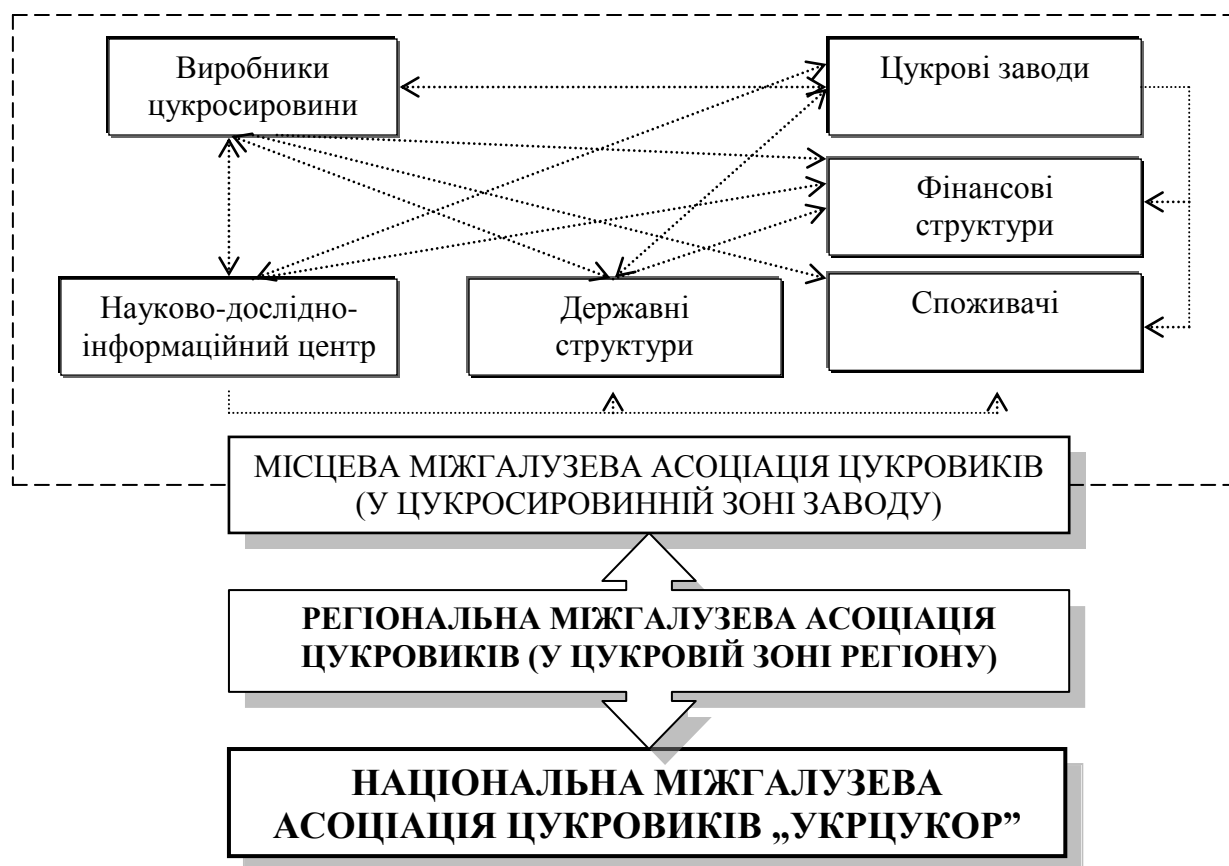

Рис. 2. Організаційна структура регіональної міжгалузевої асоціації цукровиробників

Примітка. Самостійна розробка автора

Вищим органом управління асоціації є загальні збори уповноважених представників-учасників, а в період між зборами повноважні функції покладаються на Раду, що засідає не менше одного разу у квартал. Виконавчим органом асоціації є дирекція, яка формується Радою. Дирекцію очолює директор, призначений Радою асоціації. Вступаючи до асоціації, учасники перераховують внесок на її рахунок у статутний та інші фонди. Їх розміри визначаються необхідними витратами на діяльність асоціації в інтересах її учасників. Функцій делегуються асоціацією і цукровими заводами.

Учасники асоціації встановлюють договірні ціни на цукрові буряки, виходячи з економічних умов. Головним фактором в економічних відносинах

членів міжрегіональної асоціації є розподіл частини прибутку цукрових заводів між товаровиробниками, одержаної понад рівень рентабельності, що узгоджений радою асоціації. При цьому 50 % такого прибутку направляється цукровому заводу і 50 % - господарствам – постачальникам цукросировини.

Переконані, що саме це дасть можливість поєднати економічні інтереси партнерів, забезпечити їх необхідними ресурсами, уникнути (або значно скоротити) кількість посередників, зайві ланки оподаткування (податок на додану вартість), здешевити кінцеві результати, мобілізувати інвестиції на реструктуризацію бурякоцукрового виробництва.

Висновки з даного дослідження. Створення регіональної міжгалузевої асоціації дасть змогу здійснити поєднання економічних інтересів всіх партнерів бурякоцукрового виробництва з метою досягнення стратегічної цілі розвитку при оптимальних матеріальних і трудових витратах; покращити економічні відносини у бурякоцукровому виробництві на основі сировинного забезпечення переробних підприємств через прямі і непрямі зв'язки між сільськогосподарськими товаровиробниками, посередниками і цукровими заводами. Такі підходи дозволять вдосконалити систему заготівлі цукросировини, скоротити тривалість періоду між виробництвом цукрових буряків та їх промисловою переробкою, оптимізувати відстані перевезення коренів тощо.

Вважаємо, що завдяки такій інтеграції сільськогосподарського і агропромислового виробництва регіону міжрегіональна асоціація досягне вищих результатів виробничо-фінансової діяльності.

Література

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник / Андрійчук В. Г. – [2-е вид.]. – К. : КНЕУ, 2004. – 624 с.
2. Зигрій О. В. Формування економічних відносин в інтегрованому бурякоцукровому виробництві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління

підприємствами (за видами економічної діяльності)» / О. В. Зигрій. –
Тернопіль, 2009. – 20 с.